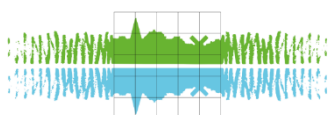

Erfbepplantingsplan 'De Branding'

September 2025

Landschapsbeheer Friesland

Colofon

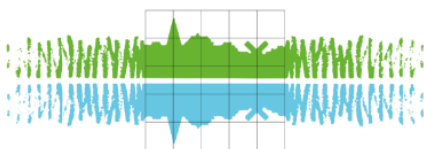
Landschapsbeheer Friesland

Commissieweg 15

9244 GB Beetsterzwaag

0512 – 38 38 00

www.landschapsbeheerfriesland.nl

Landschapsbeheer Friesland

In samenwerking met:

Louis Bolk Instituut

Kosterijland 3-5

3981 AJ Bunnik

0343 – 52 38 60

www.louisbolk.nl

Vivara Pro

Overloonseweg 11c

5821 EE Vierlingsbeek

0478 – 51 79 45

www.vivarapro.nl

In opdracht van:

Provinsje Fryslân

Tweebaksmarkt 52

8911 KZ Leeuwarden

058 – 29 25 925

www.fryslan.frl

Deze voorliggende rapportage is tot stand gekomen en gefinancierd in het kader van het LIFE IP All4Biodiversity programma.

Samen Natuurlijk!

Landbouw en natuur verdienen beter

www.all4biodiversity.nl

 [@All4biodiversity](https://twitter.com/All4biodiversity)

Status: V2 (Definitief)

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	1
2. HUIDIGE SITUATIE	2
3. ONTWERP	3
3.1. VOORERF	3
3.1.1. HERSTEL SINGEL (1A)	3
3.1.3. FRUITBOMEN (1B)	3
3.1.4. LIGUSTERHAAG (1C)	3
3.1.5. BOMENRIJ (1D)	4
3.2. WINDSINGEL WESTKANT	4
3.2.1. SINGEL (2A)	4
3.2.2. VOEDERHAAG (2B)	5
3.2.3. STRUIKVORMERS (2C)	6
3.3. KAMPEERTERREIN	7
3.3.1. HERSTEL SINGEL (3A EN 3B)	7
3.3.2. BLOEMENSTROOK (3C)	7
3.3.3. STRUIKVORMERS (3D)	8
3.3.4. FRUITBOMEN (3E)	8
3.3.5. KLEINFRUIT (3F)	8
3.3.6. VELDESDOORNHAAG (3G)	9
4. BEPLANTINGSLIJST	9
5. ERFONTWERP	11

1. Inleiding

Het project

In het kader van het LIFE project All4Biodiversity heeft provincie Fryslân de wens geuit voor het opstellen van erfontwerpen bij agrarische bedrijven op Schiermonnikoog. Een erf wordt vaak als 'stepping-stone' gezien binnen een ecologisch netwerk. Veel inheemse soorten gebruiken de erven als leefgebied en om van het ene gebied naar het andere gebied te kunnen migreren. Dit betreft o.a. soorten met een beperkte mobiliteit (zoals de egel). Groene elementen op het erf zijn niet alleen zeer waardevol voor het versterken en het behoud van allerlei kenmerkende plant- en diersoorten (goed voor de biodiversiteit), maar zorgen bovendien voor een aantrekkelijk landschap om in te recreëren en te wonen. Bebouwing wordt op deze manier beter in het landschap ingepast.

Achtergrond en doelstelling

Ons landschap is mede ontstaan door menselijk handelen. Door een combinatie van bodem, hydrologie en inrichting door de mens, is een rijk en gevarieerd landschap ontstaan. Ieder landschap heeft zijn eigen karakteristieken, met bijbehorende landschapstypen en ook de flora en fauna die daarbij horen, oftewel de biodiversiteit. Door ons gebruik van het landschap, 'slijt' het landschap op veel plekken, waarmee belangrijke onderdelen uit het landschap verdwijnen.

Het landschap van Schiermonnikoog wordt grotendeels gekenmerkt door de het Nationaal Park Schiermonnikoog, dat in beheer is bij Natuurmonumenten in samenwerking met Rijkswaterstaat. Veruit het grootste gedeelte van het eiland is een dynamisch landschap. De wind en de zee (de getijden) hebben het eiland gevormd; de duinen, het wad, de kwelders en de bossen. In de Banckspolder heeft de mens het landschap meer naar haar hand gezet. Hier wordt het bedijkingenlandschap teruggevonden, in combinatie met het ruilverkavelingslandschap.

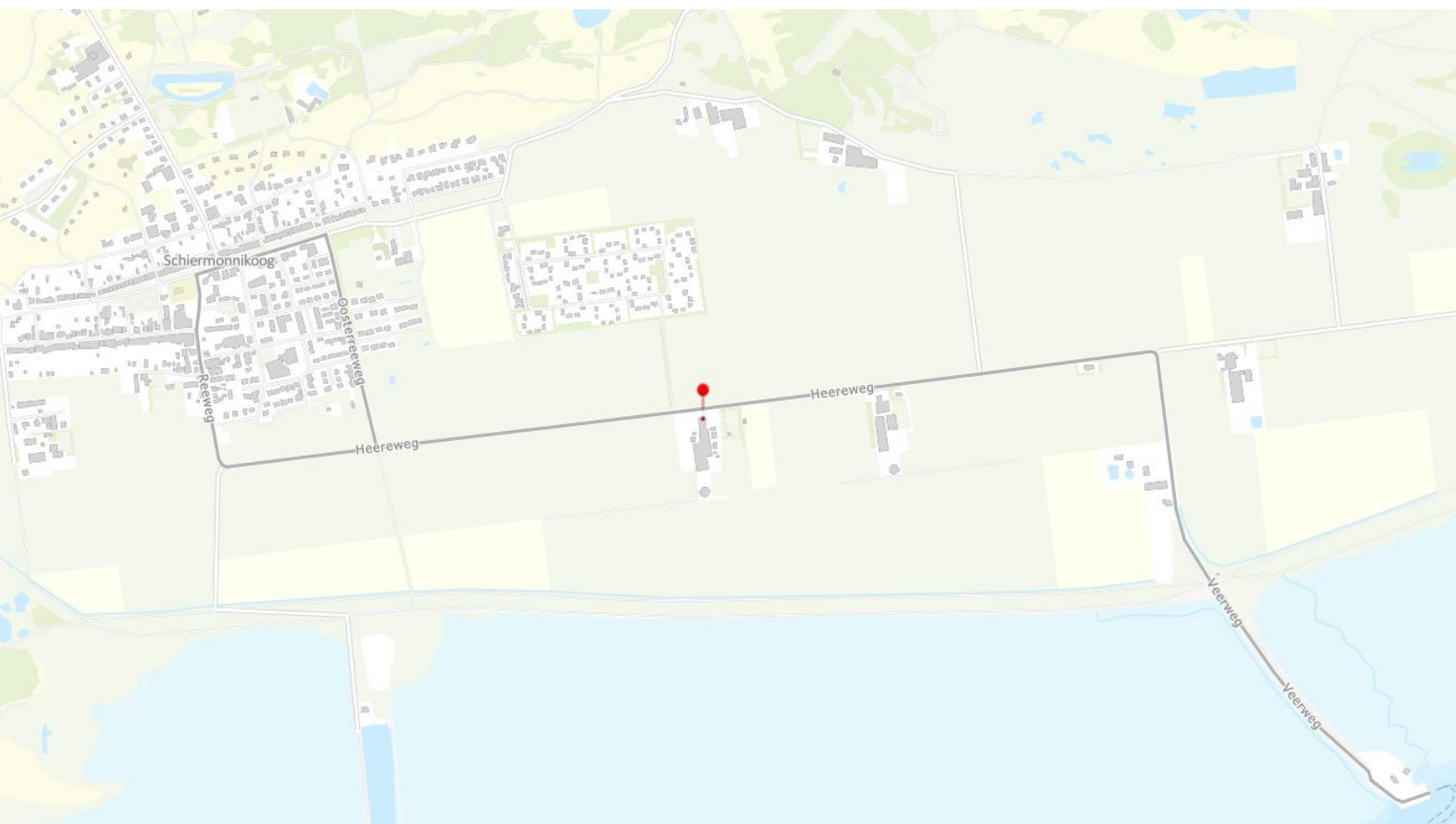
De boerenerven in de Banckspolder zijn karakteristiek voor het eiland en zijn van veraf goed in het landschap zichtbaar. Boerenerven zijn voor een aanzienlijk deel groen aangekleed, door middel van windsingels, hagen, (fruit)bomen, laanbomen et cetera. Deze groene onderdelen verfraaien het erf, zorgen voor beschutting, zorgen voor een mooie inpassing van het erf in het landschap én bieden leefruimte aan een verscheidenheid aan vogels, insecten en kleine zoogdieren. De bomen en struiken zorgen voor voedsel, beschutting en bieden nestgelegenheid op en rond het erf. De erven zijn in het open polderlandschap van Schiermonnikoog een onmisbare schakel voor deze soorten om zich door het gebied te bewegen. De erven liggen in een belangrijk weidevogelgebied dat wordt gekenmerkt door open graslandpercelen met greppels.

Doel van het project is om de biodiversiteit op kansrijke locaties op Schiermonnikoog te vergroten. Dit door middel van het terugbrengen van beplanting die typerend is voor boerenerven en waarbij de aanwezige bebouwing beter in het landschap wordt ingepast. Het ontwerp houdt dan ook rekening met de aanwezige gebiedswaarden die de basis dienen voor de inrichting van het erf. Daarbij wordt uitgegaan van inheemse en streekeigen beplanting.

2. Huidige situatie

Het erf van de boerderij 'De Branding' is één van de drie boerderijen die langs de Heereweg ligt. Er is daarom sprake van een duidelijke noord-zuid oriëntatie met een klassieke indeling van het erf, waarbij het woongedeelte aan de noordzijde gericht is op de Heerenweg ('siertuin') en het actieve bedrijfs gedeelte aan de zuidzijde richting de open polder is georiënteerd. Ten oosten van de boerderij ligt nog een kampeerterrein. Deels is het erf omsloten door windsingels. Met name aan de oostkant en rondom het kampeerterrein is een dichte singel met struikvormers aanwezig. Ook rondom het naastgelegen tuinencomplex 'De tuin naast De Branding' staan veel struikvormers. Aan de westkant is het karakter van het erf meer open. Vanaf de Heereweg is het bedrijfs gedeelte aan de westkant van het erf dan ook goed zichtbaar.

Door het benutten van kansen voor meer groen rondom en op het erf, wordt het erf aantrekkelijker voor diverse soortgroepen zoals (zang)vogels, kleine zoogdieren en insecten. Daarnaast wordt het erf verfraaid voor bezoekers en langskomend (toerisme)verkeer.

3. Ontwerp

3.1. Voorerf

Het voorerf ligt parallel aan de Heereweg. Daarom zorgt het mede voor de uitstraling van het erf. Zodoende is het belangrijk om dit gedeelte op de juiste manier in te passen in het landschap, met passende erfbeplanting.

3.1.1. Herstel singel (1a)

Aan de oostzijde van het perceel is het kampeerterrein gesitueerd. Rondom het terrein is een brede windsingel aanwezig. De windsingel aan de noordzijde van de camping is nog onvoldoende dichtgegroeid. Om de functie van de singel terug te brengen, worden enkele struikvormers tussen de bestaande beplanting in geplant. De struikvormers zorgen voor een dichtere structuur van de singel, waardoor het kampeerterrein extra beschut wordt. Door een variatie aan soorten te planten, wordt de singel aantrekkelijker voor diverse soorten insecten en vogels.

- Aantal: ca. 100 stuks.
- Lengte singel: 50 meter.
- Soorten: zie beplantingslijst.
- De soorten worden verdeeld over de singel aangeplant.
- De inschatting is dat 100 stuks voldoende zijn om de singel dichter te maken.

3.1.3. Fruitbomen (1b)

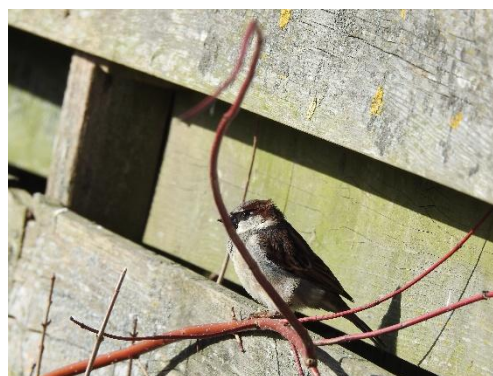
Op het gazon voor de woning worden drie halfstamfruitbomen geplant. Dit zorgt voor een mooie uitstraling en daarnaast zorgen de nectar en de vruchten van de bomen voor voedsel voor insecten, vogels én mensen. De nieuwe bomen zijn een aanvulling op de reeds bestaande fruitbomen.

- Plantafstand: ca. 7 meter.
- Soort: handappel.

3.1.4 Ligusterhaag (1c)

Langs het oprijpad van het erf wordt een ligusterhaag aangeplant. Door het planten van de haag wordt de grens van het pad duidelijker aangezet en tegelijkertijd zorgt de haag voor extra schuilgelegenheid voor zangvogels, zoals de huismus.

- Samenstelling, plantwijze en beheer gelijk aan 1b.
- Lengte: 16 meter.

Huismussen maken dankbaar gebruik van ligusterhagen.

3.1.5. Bomenrij (1d)

Aan de noordwestelijke rand van het erf is op dit moment geen beplanting aanwezig. Langs de Heereweg is weinig ruimte beschikbaar voor de aanleg van een singel. Een bomenrij van wilgen biedt beschutting, zonder dat de bomen veel ruimte in beslag nemen. De wilgen worden langs de bestaande watergang geplant. Het zicht op het bedrijfsgedeelte wordt middels de aanplant beperkt.

- Beheer de wilgen als knotwilgen door periodiek te knotten. Zo blijft er voldoende ruimte over om met machines langs de wilgen te kunnen rijden.
- De bomen worden geplant op ongeveer een halve meter vanaf het talud.
- Plantafstand: 10 meter.

3.2. Windsingel westkant

3.2.1. Singel (2a)

Zoals genoemd is er aan de westkant van het erf geen (wind)singel aanwezig. Daarom wordt er een singel aangeplant in het verlengde van de singel ten noorden van de Heereweg. Een dichte singel zorgt voor een diversiteit aan voedsel voor insecten en vogels en biedt daarnaast nest- en schuilgelegenheid.

- Er worden 75% boomvormers en 25% struikvormers aangeplant.
- Aanplant in een dubbele rij, twee stuks per meter.
- Lengte: 56 meter.
- Soorten: zie beplantingslijst.

De beoogde locatie voor een windsingel, voor een betere afscheiding van het erf. Op de achtergrond de singel te noorden van de Heereweg.

3.2.2. Voederhaag (2b)

Het erf ligt in een open gebied, waar veel weidevogels voorkomen. Ten behoeve van de weidevogels is het niet wenselijk om hoge opgaande beplanting aan te leggen achter op het erf. Daarom is gekozen voor struikvormers om dit gedeelte van het erf te beschutten. Vanaf de Heereweg wordt een overgang gecreëerd van een singel met opgaande beplanting (boomvormers) naar struikvormers. De struikvormers vormen de verbinding tussen de opgaande beplanting en het open weidevogelgebied.

Het achterste gedeelte van het erf langs de paardenbak, waarlangs de voederhaag zal worden aangeplant.

Een voederhaag bestaat uit verschillende soorten inheemse struiken met ieder een bepaalde medicinale werking. Door het eten van de struiken krijgt het vee bepaalde stoffen binnen die ziektes kunnen voorkomen/genezen. In onderstaande tabel worden de soorten weergegeven die in de voederhaag geplant worden en wat de medicinale werking per soort is.

Naast de medicinale werking zijn deze soorten ook ecologisch waardevol. Wilgensoorten zijn bijvoorbeeld ecologisch zeer waardevol vanwege de vele insecten die zich voeden met nectar en stuifmeel in de bloeiende katjes. Doordat deze vroeg bloeien, zijn de struiken een goede voedingsbron voor wilde bijen en hommels die na de overwintering moeten aansterken. Eenstijlige meidoorn en sleedoorn bieden naast voedsel aan insecten ook voedsel, nestmogelijkheid en veiligheid aan vogels. De bottels van de hondsroos worden graag gegeten door soorten vogels waaronder een aantal trekvogels, die eilanden zoals Schiermonnikoog in het najaar gebruiken als tussenstop op hun trektocht. De veldesdoorn is een zeer goede drachtplant voor bijen vanwege het aanbieden van nectar en pollen. De bessen van de Gelderse roos worden gegeten door vogels, de bloemen worden graag bezocht door zweefvliegen.

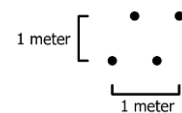
Soort	Wetenschappelijke naam	Percentage	Medicinale werking
Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>	15%	Desinfecterend, tegen pijnlijke lever en vergiftigingen (beten/steken)
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	20%	Bloedsomloop verbeterend, tegen hoge bloeddruk
Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	5%	Tegen maagklachten, verstopping, wormen, blaasontsteking
Hondsroos	<i>Rosa canina</i>	15%	Antioxident, ontstekingsremmend
Geoorde wilg	<i>Salix aurita</i>	15%	Koortsverlagend, pijnstillend
Grauwe wilg	<i>Salix cinerea</i>	15%	Koortsverlagend, pijnstillend
Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	15%	Krampstillend

Het is belangrijk om het vee eerst kennis te laten maken met het eten van de struiken, bijvoorbeeld door eerst een uur bij de struiken te mogen en dit tijdsduur op te bouwen. Te veel van bepaalde soorten kan giftig zijn, in het begin is het vee hier nog niet mee bekend. Na een poosje krijgt het vee zelf door hoeveel ze van welke soort kunnen eten. Het vee zal dan ook gericht van bepaalde soorten eten als ze ergens last van hebben.

De soorten worden in groepsverband aangeplant om concurrentie tussen soorten te voorkomen, dat betekent 6 of 7 stuks van één soort bij elkaar. De ene soort groeit sneller dan de andere soort en door het planten in groepsverband wordt verdringing van soorten voorkomen.

Het is belangrijk om de struiken te beschermen met een raster, als het vee door de struiken kan lopen is er een grote kans dat de voederhaag vertrapt wordt. De eerste drie jaar kan het vee nog niet eten van de struiken, de struiken moeten eerst voldoende gegroeid zijn anders worden ze waarschijnlijk teveel beschadigd. Zet bijvoorbeeld het raster eerst 3 meter vanaf de voederhaag en als de struiken voldoende gegroeid zijn, volstaat 1 meter zodat het vee over het raster heen en/of overhangende takken kan aanvreten. Het raster wordt niet geleverd vanuit het project.

- Lengte: 63 meter.
- Aanplant in een dubbele rij in verschoven plantverband, totaal vier stuks per meter (zie afbeelding hiernaast).

3.2.3. Struikvormers (2c)

Tussen de kuilplaten en de paardenwei, is voldoende ruimte voor het aanplanten van rozensoorten. Door de aanplant worden de kuilplaten verder uit het zicht onttrokken.

- Aanplant in een enkele rij, één stuk per meter.
- De struiken worden aangeplant in de schuine strook van de kuilplaten.
- Lengte: 63 meter.
- Soorten: egelantier en hondsroos.

3.3. Kampeerterrein

3.3.1. Herstel singel (3a en 3b)

Rondom het perceel is een open singel aanwezig. De struiklaag in de singel ontbreekt. Voordat er tussen de bestaande bomen struikvormers geplant worden, moet de singel in het najaar goed op gesnoeid worden. Er worden soorten aangeplant die voor een deel eetbaar zijn, zodat er door campinggasten van kan worden geplukt.

3a

- Aantal: 35 stuks, tussen bestaande beplanting.
- Lengte: ca. 60 meter.
- Soorten: zie beplantingslijst.
- Enkele plekken kunnen opener blijven, om zichtlijnen te behouden vanaf het kampeerterrein. Dit kan tijdens het planten worden aangegeven.

3b

- Aantal: 40 stuks, tussen bestaande beplanting.
- Lengte: ca. 80 meter.
- Soorten: zie beplantingslijst.
- Enkele plekken kunnen opener blijven, om zichtlijnen te behouden vanaf het kampeerterrein. Dit kan tijdens het planten worden aangegeven.

3.3.2. Bloemenstrook (3c)

Om vlinders en bijen op het erf te stimuleren, kan de overgang van weiland naar singel worden benut voor het inzaaien van een bloemrijk kruidenmengsel. Een bosrandmengsel is hier erg geschikt voor, omdat dit ook goed kan gedijen in de schaduw van opgaande beplanting. De bloemen zorgen voor een mooie aanblik op het kampeerterrein.

Voer een extensief beheer uit, waarbij er eens in de 6-7 weken wordt gemaaid en voer het maaisel af. Faseer het maaien, zodat er altijd voldoende voedsel blijft voor vlinders en bijen.

- Lengte: 57 meter, breedte: 4 meter.

3.3.3. Struikvormers (3d)

In de hoek van het perceel worden struikvormers in een klein bosje aangeplant, voor voedsel en beschutting voor insecten en vogels. Daarnaast biedt het bosje beschutting in de hoek van het perceel, waar ook gekampeerd wordt. De voorste zoom wordt aangeplant met kleinfruitstruiken, waarvan het fruit kan worden geplukt door de campinggasten. Hierdoor wordt een mantel-zoomvegetatie opgebouwd.

- Oppervlakte: 25m².
- Soorten: zie beplantingslijst.
- Aanplant: één stuk per meter, met de kleinfruitstruiken vooraan.

De (wilgen) singel is op dit moment nog vrij open. Door tussenplant van struikvormers wordt een dichtere singel gecreëerd. In de hoek zorgt de aanplant van meer struikvormers met een rand van kleinfruit voor extra beschutting en voedsel voor insecten en vogels. Hierdoor wordt een mantel-zoomvegetatie opgebouwd, zoals op de afbeelding beneden.

- Soorten: handpeer (2x) en pruim (2x)
- Plantafstand: minstens 10 meter.

gras	zoom	mantel	kern
Drangstijp, korenvijg, meen en rijnswaen	Gehakelde zuurkru, roodgatje, meidoornrandje	Eikenpage, boomblauwtje, rode bosmier	
Kleinfruit, grote brandnetel, loek-vonder-loek, geel nagelkruid, Rutenkruid, roberkruid, slomp, diepkeukelbloem, dromedol	Feestlijke meidoorn, sleedoorn, handroos, egelentel, gewone vlier, rode kornoelje, gewone vlier	Zomerkil, es, gladder iep, beuk, gewone lijsterbes, ondergroei als van mantel, dalloek, wilde hyacinth	
Nachtegaal, putter, Haas, roze waaiermuis, ree	Boerenzwaluw, heggemus, groene klauwier, sanglijster, kruitvutter, knuis, bosmuisloper, ree	Bosuil, zwarte specht, grote bonte specht, zwarte mees, goudhaantje, bonte vliegenvanger, koolmees, havis	
		Bosmanter, bosmuis, eekhoorn, das, grottoervormer, dwergleermuis, reze vleermuis, ree	

3.3.5. Kleinfruit (3f)

In de hoek op de aangegeven plaats op het erf zorgen vijf stuks kleinfruit ervoor dat de scheiding tussen de weg en de groenstrook wordt gemarkeerd.

3.3.6. Veldesdoornhaag (3g)

Langs de bomenrij bij het kampeerterrein wordt een veldesdoornhaag aangelegd voor extra beschutting voor zowel gasten als dieren.

- Aanplant in een enkele rij, vijf stuks per meter.
- Lengte: 20 meter.
-

4. Beplantingslijst

BOOMVORMERS				
Nr.	Soort (Nederlandse naam)	Wetenschappelijke naam	Aantal (st.)	Maat
1a.	Herstel singel		100	Bosplantsoen
	Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	15	
	Egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>	5	
	Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	15	
	Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	15	
	Kruipwilg	<i>Salix repens</i>	5	
	Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	15	
	Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>	10	
	Wilde liguster*	<i>Ligustrum vulgare</i>	10	
	Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	10	
1b.	Fruitbomen		3	Halfstam 10-12
	Handappel		3	
1c.	Ligusterhaag		80	Bosplantsoen
	Wilde liguster*	<i>Ligustrum vulgare</i>	60	
	Hondsroos	<i>Rosa canina</i>	10	
	Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>	10	
1d.	Bomenrij		4	Bosplantsoen
	Schietwilg	<i>Salix alba</i>	4	
2a.	Singel		112	Bosplantsoen
	Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	10	
	Egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>	10	
	Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	10	
	Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	10	
	Kruipwilg	<i>Salix repens</i>	10	
	Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	10	
	Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>	6	
	Wilde liguster*	<i>Ligustrum vulgare</i>	8	
	Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	10	
	Zachte berk	<i>Betula pubescens</i>	20	
	Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>	8	
2b.	Voederhaag		252	Bosplantsoen
	Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	50	
	Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	38	
	Geoorde wilg	<i>Salix aurita</i>	38	
	Grauwe wilg	<i>Salix cinerea</i>	38	
	Hondsroos	<i>Rosa canina</i>	38	
	Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	12	
	Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>	38	

2c.	Struikvormers	63	Bosplantsoen
	Egelantier <i>Rosa rubiginosa</i>	33	
	Hondsroos <i>Rosa canina</i>	30	
3a.	Herstel singel	35	Bosplantsoen
	Eenstijlige meidoorn <i>Crataegus monogyna</i>	3	
	Aalbes <i>Ribes rubrum</i>	6	
	Egelantier <i>Rosa rubiginosa</i>	3	
	Framboos <i>Rubus idaeus</i>	6	
	Gelderse roos <i>Viburnum opulus</i>	3	
	Gewone vlier <i>Sambucus nigra</i>	3	
	Wilde liguster* <i>Ligustrum vulgare</i>	3	
	Wilde lijsterbes <i>Sorbus aucuparia</i>	2	
	Zwarte bes <i>Ribes nigrum</i>	6	
3b.	Herstel singel	40	Bosplantsoen
	Eenstijlige meidoorn <i>Crataegus monogyna</i>	3	
	Aalbes <i>Ribes rubrum</i>	3	
	Egelantier <i>Rosa rubiginosa</i>	3	
	Framboos <i>Rubus idaeus</i>	3	
	Gelderse roos <i>Viburnum opulus</i>	2	
	Gewone vlier <i>Sambucus nigra</i>	2	
	Wilde liguster* <i>Ligustrum vulgare</i>	8	
	Wilde lijsterbes <i>Sorbus aucuparia</i>	8	
	Zwarte bes <i>Ribes nigrum</i>	8	
3c.	Bloemrijk kruidenmengsel		
3d.	Vogelbosje	25	Bosplantsoen
	Aalbes <i>Ribes rubrum</i>	3	
	Eenstijlige meidoorn <i>Crataegus monogyna</i>	2	
	Egelantier <i>Rosa rubiginosa</i>	2	
	Framboos <i>Rubus idaeus</i>	3	
	Gelderse roos <i>Viburnum opulus</i>	2	
	Gewone vlier <i>Sambucus nigra</i>	2	
	Kruisbes <i>Ribes uva-crispa</i>	3	
	Sleedoorn <i>Prunus spinosa</i>	2	
	Wilde kardinaalsmuts* <i>Euonymus europaeus</i>	1	
	Wilde lijsterbes <i>Sorbus aucuparia</i>	2	
	Zwarte bes <i>Ribes nigrum</i>	3	
3e.	Fruitbomen	4	Hoogstam 10-12
	Handpeer	2	
	Pruim	2	
3f.	Kleinfruit	5	Bosplantsoen
	Aalbes <i>Ribes rubrum</i>	3	
	Zwarte bes <i>Ribes nigrum</i>	2	
3g.	Veldesdoornhaag	100	Bosplantsoen
	Veldesdoorn <i>Acer campestre</i>	100	
MATERIALEN			
	Type	Aantal (st.)	
	Boompalen	22	

*Deze soort kan voor vee giftig zijn. Gebruik takken of snoeiafval van deze soort niet als voer. De soort wordt niet toegepast in voederhagen of plaatsen waar het vee direct kan knabbelen van de struiken.

5. Erfontwerp

